

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Філологічні зошити. Літературознавство:

ЗБІРНИК СТУДЕНТСЬКИХ
НАУКОВИХ СТАТЕЙ

ВИПУСК III

Рівне – 2015

ББК 83
Ф 54
УДК 82

Філологічні зошити. Літературознавство: зб. студ. наук. ст. Вип. III / ред. кол. Б. М. Кир'янчук [та ін.]. – Рівне : РДГУ, 2015. – 115 с.

У збірнику вміщені студентські наукові розвідки, результати бакалаврських та магістерських досліджень з актуальних проблем українського літературознавства, теорії літератури, компаративістики та методики викладання української літератури. Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, студентами, вчителями-словесниками.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри української літератури
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 2 від 3 березня 2015 р.)

Рецензент:

КРИЛОВЕЦЬ А.О., кандидат філологічних наук, доцент (Національний університет «Острозька академія»).

Редакційна колегія:

ЗАХАРЧУК І.В., доктор філологічних наук, доцент;

БЕСТЮК І.А., кандидат філологічних наук, доцент;

КИР'ЯНЧУК Б.М., кандидат філологічних наук, доцент (головний редактор);

КИРИЛЬЧУК О.М., кандидат філологічних наук, доцент;

КРУПКА М.А., кандидат філологічних наук, доцент;

ТХОРУК Р.Л., кандидат філологічних наук, доцент.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015

ЗМІСТ

БЛИЗНЮК ЛЮДМИЛА

Міфологічний символізм числа в літературі
високого модернізму 1920-1930-х років..... 7

БРИЧКА КАТЕРИНА

Питання екзистенції людини в епоху війни (за творами
І. Багряного «Людина біжить над прірвою», «Огненне коло»)..... 13

ГІЛЬ ЛЮДМИЛА

Демонологічно-містичний аспект української химерної прози
(на матеріалі роману-балади Валерія Шевчука «Дім на горі»)..... 18

ГЛУЩУК АНДРІЙ

Художньо-стильові пошуки Богдана-Ігоря Антонича
у збірці «Привітання життя»..... 23

ДИМАН ЮЛІЯ

Експліцитна та імпліцитна версії міжтекстової взаємодії
(Микола Хвильовий та Михайло Коцюбинський)..... 29

КРАСНОЛЮБА КАТЕРИНА

Проекції «нової жінки» у повісті Ольги Кобилянської «Нюба»..... 34

ЛЯСКОВЕЦЬ ЮЛІЯ

«Місто» В. Підмогильного та «Степовий вовк» Г. Гессе:
українсько-німецькі текстові паралелі 1927 року 38

МИКИТЮК НАТАЛІЯ

Митець і влада (за романом-хронікою «Хрещатий яр» Докії Гуменної).. 42

ПАРФЕНІЮК ІРИНА

Жанрові особливості роману Людмили Коваленко «2245»..... 49

ПАХНЮК КАТЕРИНА

Повість «Предание о Гаркуше» як просвітительський проект
у творчій спадщині Григорія Квітки-Основ'яненка..... 53

ПОСЛАВСЬКА ІНЕСА

Дискурс божевілья в романі «Перехресні стежки» Івана Франка..... 59

ПРОЦИШИНА ЛІЛІЯ

Творчість Валер'яна Поліщука в контексті естетичних самоокреслень
української літератури 20-х років ХХ століття 65

РЯБУШИЦЬ НАТАЛІЯ	
Готичний роман Миколи Гоголя: жанрові модифікації.....	72
САЙКО ОЛЕНА	
Життєві стратегії протидії терору у романі Івана Багряного «Тигролови».....	76
САХНЕВИЧ ТЕТЯНА	
Між любов'ю та смертю: дилема героїв повісті Ольги Кобилянської «Земля»	81
СКОРОХОД (КУТІНОВА) МАРІЯ	
Іван Гонта як літературний персонаж Антона Нивинського.....	87
СОЗОНІК МАРІЯ	
Культурологічний матеріал у позакласному вивченні роману Юрія Косача «День гніву».....	93
ФЕДОРИШИНА ЛІЛІЯ	
Лірика Ліни Костенко і Белли Ахмадуліної (порівняльно-типологічний аналіз).....	98
ЧУБИК ВІТА	
Концепція жіночих персонажів у романі Володимира Лиса «Соло для Соломії».....	103
ШЕВЧУК ВІКТОРІЯ	
Міф про Ніобу в модерній та постмодерній версіях (повість «Ніоба» (1905) Ольги Кобилянської та роман «Діти Ніоби» (1996) Софії Майданської).....	107
ЯРОШ ТЕТЯНА	
Синтез мистецтв у творчості Михайла Коцюбинського (на основі етюдів «Цвіт яблуні»).....	112

CONTENTS

BLYZNIUK LIUDMYLA Mythopoetical Symbols Of Numbers In Literature Of High Modernism 1920-1930-th	7
BRYCHKA KATHERINE Problem with Existence of Man in War (on materials of novels <i>Lyudyna Bizhyt nad Prirvoyu (Man is Running along Abyss)</i> and <i>Ohnenne Kolo (Fire Ring)</i> by Ivan Bahrianyi).....	13
HYLL LIUDMYLA Mystical and Demonical aspect in the Ukrainian Magic Prose (on materials of novel <i>Dim na Hori (House on the Hill)</i> by Valeryi Schevchuk)...	18
HLUSCHUK ANDREW Art-style progressing in the Book <i>Pryvitannya Zhyttya</i> (<i>Welcome to Life</i>) by Bohdan Ihor Antonych.....	23
DYMAN YULIA Explicit and Implicit Version of Intertextual Relations (Myhajlo Kotcubinskiy and Mykola Khvyloviy).....	29
KRASNOLIUBA KATHERINE Projections of New Female Figure in Long Story <i>Niobe</i> by Olga Kobylanska.....	34
LYASKOVETS YULIA <i>Misro (City)</i> V.Pidmohylnoho and <i>Stepovyj Vovk (Steppenwolf)</i> H.Hesse: Ukrainian-German Text Parallels of 1927 Year.....	38
MYKHITYYUK NATALIA Artist and Power (on the Text of Novel-chronicle <i>Khreshchatyi Yar (Groyn Ravine)</i> by Dokija Humenna).....	42
PARFENIUK IRYNA Genre Features of Utopia 2245 by Lyudmila Kovalenko.....	49
PAKHNIUK KATHERINE Story <i>A Legend about Harkhusa</i> as Project of Enlighten Period in Creative Heritage of Hryhorii Kvitka-Osnovyanenko.....	53
POSLAVSKA INESA The Discourse of Madness in the Novel <i>Perekhresni Stezky (The Cross Paths)</i> by Ivan Franko.....	59

PROTSYSHYNA LILIJA Creative Works by Valerian Polischuk in Context of Aesthetic Identifications in the Ukrainian Literature in 20-th Years of XX Century.....	65
RYABUSCHYTS NATALIJA Gothic Novel by Nikolai Gogol: genre modifications.....	72
SAIKO OLENA Life Strategies in Counteract to Terror in the Novel <i>Tyholowy (Tiger Trappers)</i> by I. Bahrianyi.....	76
SAHNEVYCH TATIANA To Choose Love or Death: Dilemma to Heroes in the Novel <i>Zemlya (Land)</i> by Olga Kobylanska.....	81
SKOROHOD (KUTINOWA) MARIYA Ivan Gonta as a Literary Character by Antyn Nyvynskyi.....	87
SOZONIK MARIA Culturological Materials in Extra-curricular Study of the Novel <i>Den Hniwu (Dies Irae)</i> by Yuriy Khosach.....	93
FEDORYSHYNA LILIJA Lina Kostenko's and Bella Akhmadulina's Lyrics (Comparative-Typological Comparison).....	98
CHUBYK VITA The Concept of Female Characters in the Novel of <i>Solo dlja Solomiji (Solo for Solomia)</i> by Volodymyr Lys.....	103
SHEVCHUK VICTORIA The Myth of Niobe in MODern and Postmodern Versions (Olha Kobylanska's Novel <i>Nioba (Niobe)</i> (1905) and Sofiia Maidanska's novel <i>Dity Nioby (Niobe's children)</i> (1996)).....	107
YAROSH TATIANA Synthesis of Arts in Writing of Mykhailo Kotsyubynskyi (based on etude <i>Tsvit yabluni (Apple Blossom)</i>).....	112

Марія Скороход (Кутінова)

Науковий керівник – канд. філол. наук Тхорук Р. Л.

ІВАН ГОНТА ЯК ЛІТЕРАТУРНИЙ ПЕРСОНАЖ АНТОНА НИВИНСЬКОГО

У статті подані історичні коментарі до двох новел повісті «Віки пливають над Києвом». Автор зосереджує свою увагу на історичних персонажах, особливо на постаті Івана Гонти, аналізуючи відповідні сюжетні ситуації та описи, з'ясовуючи їхнє функціональне навантаження в рамках історичної та містичної тем.

***Ключові слова:** історична й художня правда, містичний дискурс, літературне краєзнавство, гайдамаччина, письменники Рівненщини.*

In the article it proposes historical commentary for two short stories from a romance «Wky plywut nad Kyiv'om» («Ages to be passing beyond Kyiv») by Antyn Nyvynskyi. The author focuses on famous real figures, such as Ivan Honta, plot situations and imagery to fix their functions in historical and mystical discourse.

***Key words:** historical and artistic truth, mystical discourse, literary local studies, haydamachyna, writers of Rivne region.*

Постать рівненського письменника Антона Нивинського, автора повісті «Віки пливають над Києвом», розглядаємо у контексті літературного краєзнавства, а саме діяльності культурно-політичної організації «Просвіта» періоду між двох світових війн. Основою для вивчення біографії та творчості письменника стали дослідження таких авторів: Ю. Винничука «Потойбічне. Українська готична проза ХХ століття» [3], Г. Дем'янчука «Рятуй нас, пресвята Софіє!» [5], Г. Журби «Зорі світ заповідають» [6], Я. Заремби [7], І. Нагорної «Антін Нивинський та Галина Журба. Воскресли імена» [10], Я. Поліщука «Рівне: Мандрівка крізь віки: Нариси історії міста» [13], Н. Радіонової «Громадсько-політична діяльність Антона Нивинського на Волині» [14].

Досліджуючи містичний дискурс повісті «Віки пливають над Києвом», переконалися, що історичний матеріал підпорядковується містичній темі. Існує певна логіка відбору історичних постатей і подій, яка поки що не встановлена. У повісті «Віки пливають над Києвом» А. Нивинський охоплює історичний період із ХІІІ по ХХ століття. Автор уводить у текст такі історичні персоналії, як Івана Гонту, Максима Залізняка, Єлизавету Тарновську, Єлизавету Милорадович, родину Вишневецьких, Гната Седлецького, князя Любомирського, Бенвенуто Челліні та ін.

Складне ХХ сторіччя зменшило вплив історичних документів, але, як показує уже зіставлення з літературною версією гайдамаччини у Тараса Шевченка, письменник-просвітянин А. Нивинський «голос» документів відроджує і підсилює засобами художності. Створює героїв для наслідування майбутнім поколінням. Серед них: Іван Халамидник, Іван Гонта, маленька Ліза, переважно ті, хто пережив поразку, але не скорився, отримавши якесь

нове знання, новий досвід. Не зважаючи на кардинальну відмінність персонажів: Іван Халамидник – простолюдин, конокрад; Іван Гонта – історична постать, один із отаманів гайдамак; Ліза – маленька освічена дівчинка, у майбутньому Єлизавета Тарновська, – А. Нивинський наділяє їх домінуючою спільною рисою – героїзмом. Не залежно від віку та суспільного чину всі вони демонструють найвищі патріотичні якості.

Вагоме місце в повісті займає постать Івана Гонти. Автор робить його протагоністом двох новел під назвами «Гонта» та «Брев'яр отця Яна». Із заголовку першої новели легко зрозуміти її тематику. Сюжет другої новели побудований таким чином, що Гонта не є діючим персонажем: дізнаємося про нього із розповідей записаних у брев'яр (молитовник) отця Яна, який читає головна героїня – маленька дівчинка Ліза. Можна припустити, що це знаменита українська меценатка Єлизавета Тарновська-Милорадович.

Гонта – один із найцікавіших в цьому плані персонажів. Устами героїв автор висловлює свою думку, по-перше, про Івана Гонту: «...не є той Гонта такий звір, як про нього оповідають. Він багато людей врятував...» [11, 86]; по-друге, про москалів: «Повірів у приязнь московську... Хай же буде для других наука. Не братайтесь з москалем по віки вічні. А повірив, – плати головою...» [11, 62]; по-третє, про ляхів: «Польща по-християнськи, поближньому катує сотні років наш руський, православний нарід...» [11, 63]. На основі дослідження Г. Грабовича, можемо твердити, що польська література, розповідаючи про гайдамаків, буде говорити про розбійника й грабежі; а українська – про героя й оборонця віри [4]. Процитовані вище слова із новели А. Нивинського показують чітку ідеологічну позицію. Так що видно, що у повісті пропаганда й історія сусідять. Зображення подій гайдамаччини може бути лише прихованим малюнком політичної ситуації часів А. Нивинського. Адже, ставлення країн-окупантів, Польщі та Росії, в його час кардинально не відрізнялось від описаного в повісті періоду.

У новелі «Брев'яр отця Яна» читаємо про Гонту: «То улюбленець Силезія Потоцького /.../ Цей гуманський сотник – людина не тільки заможна, але навіть багата, освічена й двірського виховання. Потоцький подарував йому дві селі, обіцяв вистаратись для нього шляхетство. Значить особистий інтерес і честолюбність мусіла б хилити Гонту до оборони шляхти /.../ Чи він через переконання рішив стати на боці народу, його прав і віри?... Невже ради цього захтів він принести в жертву своє становище, кар'єру і життя?» [11, 83] Отже, бачимо, що автор у дечому ідеалізує персонаж, зображуючи тільки його позитивні якості. Уперше зустрічаємо Івана Гонту як ідеального „козака-патріота”, який служить правдою своїй Батьківщині й ладен віддати життя заради національної ідеї. Таким він залишається в нашій уяві й до кінця повісті.

До речі, В. Антонович спростовує факт, запропонований Т. Г. Шевченком, про те, що Іван Гонта зарівав своїх синів, оскільки в нього було чотири дочки й один син, якого він не мав підстав убивати, бо той з католицтвом не мав нічого спільного, та й дружина Гонти – православна. Дослідник стверджує, що зображене в поемі Т. Шевченка, звичайна вигадка.

Поет писав, щоб переконати нас, наскільки Гонта відданий гайдамакам, історик додає, що часто художня правда не завжди збігається з історичною [2]. Можна внести корективи у цю тезу В. Антоновича: Т. Шевченко полемізував із польськими джерелами й переказами, по-іншому осмислював літературну тему Івана Гонти в польській літературі, і сцену розправи Гонти над власними синами запозичив із твору «Вернигора» польського письменника Міхала Чайковського [15].

Центральною сюжетною сценою новели А. Нивинського виявляється навідування хлопчиком Павлом Младановичем (відомим із широко друкованих у другій половині XIX сторіччя джерел про гайдамаччину) свого рятівника у в'язниці. Вона прямо корелює із сценою вбивства і поховання Гонтою власних дітей у Шевченкових «Гайдамаках». Іван Гонта у Нивинського представлений як рятівник і потерпілий (жертва обману), а не герой, на противагу до поеми Т. Шевченка.

У полі літературної традиції Шевченкових «Гайдамаків», новела А. Нивинського поновлює дію впливу польських мемуарних текстів, тобто історичних документів, наприклад: спогадів Тучапського, Адама Мощинського, Вероніки Кребс та піара Павла Младановича (есеїстичний виклад фактів на їх основі подає Володимир Антонович). Про це свідчать ідентичність описів портрету та родоводу самого Гонти, залучення історичних персоналій, таких як, Силезій Потоцький, Максим Залізник.

Отож, містична тема пов'язує І. Гонту із Перлиною. Як зазначалося раніше у статті «Дискурс містичного у повісті «Віки пливуть над Києвом» Антона Нивинського» [8], особливість повісті – це образ містичної Перлини; це деталь портретів і символ оборони України й втручання Богородиці і вищих сил у перебіг подій. В аналізованих новелах Перлина не приносить власнику успіху, а навпаки – завдає страждань. Вона змальована як прикраса – родовий перстень Івана Гонти, що опинився у руках москаля Кологріова.

Полковник Кологріов – персонаж, що представляє москалів, «для яких немає нічого святого». Вони не мають власної думки й ідеології, батьківщиною називають Москву, «матушкою» – Катерину II: «Наша матушка Росія всьому свету галава. Пам'ятай це. В Росії всьо дістанеш: чини, ордена... Служи тільки вірою і правдою» [11, 53]. Уважають себе кращими за українців і такими, що вправі вирішувати їх долю: «Ти не думай, що раз ти хахол, то вже і дурень...» [11, 52]. Увівши лідера гайдамацького війська в оману, й забравши його сімейну реліквію, Кологріов влаштовує публічне видовище – розправу над гуманським сотником, подивитись на яке з'їжджається уся місцева «еліта». Автор уводить цю сцену для того, аби показати єство московських урядовців, черствість й жорстокість тогочасного суспільства.

Віднайти відомості про постать полковника Кологріова в історичних джерелах виявилось складно. В. Антонович висуває гіпотезу, що Кологріов і Кречетніков – це одна і та ж персона [1]. Співвідносячи біографічні відомості Кречетнікова із текстом А. Нивинського, маємо ідентичні сюжети, наприклад: генерал Кречетніков вислав до Умані полк донських козаків

Гур'єва, гайдамаки вирішили, що нарешті прийшла допомога, але Кречетніков і Гур'єв, увівши гайдамак в оману, полонили їх. Якщо поставити знак дорівнює між Кологрівовим і Кречетніковим, виходить парадокс у художньому тексті, тому що автор згадує обидва прізвища, але не вказує на те, що це одна і та сама постать. Очевидно, такий вчинок автора зумовлений тим, що історична правда обмежує задум повісті.

Цікаво, що, розгортаючи колізію повернення сімейної реліквії, А. Нивинський обирає не сина І. Гонти, а вдається до вигадки. Посередником стає Ян Висловух – католицький священник українсько-польського походження. Очевидно, вибір письменника щодо Яна Висловуха зумовлений тим, що він, як й Іван Гонта, має пряме відношення до українсько-польського дискурсу. Вчинки отця зумовлені його походженням, «схизматицькою кров'ю». Його батько уніат, дід православний, а мати – католичка. «Чому охрестили мене в чужій вірі, яка стала моєю? Я кармеліст, слуга Христовий, а він, різун, гайдамака (Гонта), що різав таких, як я? /.../ Чи дух мій не хоче коритися приреченню мому, чи заговорила кров предків у мені; моїх схизматицьких предків, що мені більше жаль його, різуну, і грішника, як отих моїх одновірних братів католицьких...» [11, 86] – читаємо у творі. Якщо до зустрічі з Яном Вислоухом Гонта говорить про безвихідь українського суспільства: „Одні до Москви, другі до Варшави... Ще наші попи не народилися” [11, 48], то зустрівшись із ним – переконується в протилежному. Виняткова позиція випадає на священника Яна Вислоуха ще й тому, що А. Нивинський дає можливість знати про рід священника: він належить до старовинного козацького роду Ханенків: «Ви може колишнього Вислоухового Зінька свояк, чи брат, чи син може? – його ж також ляхи закатували, а дітей десь вивезли... Може це ви один із них? – Отче Яне?» [11, 65]. Гіпотетично можна поставити знак дорівнює між Яном Вислоухом та Іваном Ханенком, тому доречна довідка про його рід. Ханенки – козацько-старшинський рід діячів Гетьманщини, згодом культурних діячів ХІХ-ХХ століть. Рід походить від Степана Ханенка. Син Степана – Михайло Ханенко був уманським полковником, а згодом гетьманом Правобережної України. Родина Ханенків – відомі меценати, як і Милорадовичі [16]. Поки що на ідентичність художнього образу та історичної персоналії вказують лише такі віднайдені факти як прізвище, причетність роду до Уманщини та роки життя – 1743-1797, які цілком можуть збігатися з художнім часом новели.

У двох аналізованих новелах порушуються такі питання – дитина між ідентичностями та вірою батька й матері (Україна – Польща), проблема перерваної спадкоємності та відроджуваної пошани до предків. Яскрава ілюстрація до цієї проблеми доля й внутрішній моральний конфлікт Яна Висловуха.

Поруч із Гонтою, у новелі фігурують інші історичні постаті, такі як: Максим Залізник, Силезій Потоцький, Михайло Любомирський, полковник Кологрівов, полковник Гур'єв. Не зважаючи на те, що Максим Залізник теж керівник гайдамацького повстання та козацький отаман, якого О. Лазаревський ставить в один ряд із Іваном Гонтою, А. Нивинський

зображає його у повісті як другорядного персонажа [9]. Він з'являється епізодично, не має жодної репліки, автор подає тільки портрет героя: «Високий, кремезний козак у синьому, розхристаному контуші, тягне біля столу з кухля мед» [11, 47].

Силезій Потоцький згадується у повісті у зв'язку із біографічними даними Івана Гонти: «пан» і «добродій», « /.../ що подарував йому [Гонті] дві селі, обіцяв вистаратись для нього шляхетство» [11, 83]. О. Лазаревський у праці «Люди Старой Малороссіи. Милорадовичи» вказує на те, що Силезій Потоцький – це граф, власник численних земель, що з 1726 року став володіти Уманню [9, 483]. Щодо цієї постаті, очевидно, що письменникові допомогли відомості дружини Галини Журби. Її батьки працювали у панському маєтку нащадків Потоцьких [6].

Ще один епізодичний персонаж Михайло Любомирський, єдиний, хто пов'язаний із Рівненщиною. (Нагадаю, що письменник проживав у Рівному та Здолбунові.) Автор так описує героя: «Князь Михайло Любомирський, старий але добре законсервований чолов'яга, що володів тоді Дубном...» [11, 58]. А. Нивинський вказує на те, що Михайло Любомирський був одним із свідків розправи над уманським сотником Іваном Гонтою. Не вдалося знайти цьому документального підтвердження, зокрема в спогадах Павла Младановича та Вероніки Кербс про Михайла Любомирського не згадано [2].

Письменник застосовує історичні документи, про що свідчать описи місцевості, постатей, подій. Довелося чимало сил покласти, щоб з'ясувати джерела деталей описів, а то й встановити реальні прізвища. Шлях коментарів виявився продуктивним. За допомогою праць В. Антоновича «Уманській сотникъ Иванъ Гонта (1768 г.)» [2], «Исследование о гайдамачестве» [1], О. Лазаревського «Люди Старой Малороссіи. Милорадовичи» [9], І. Петренко «Єлизавета Милорадович (1832-1890) в українському суспільно-політичному русі» [12] та інформації у мережі Інтернет, проаналізували особливості історизму повісті «Віки плывуть над Києвом» Антона Нивинського. Отже, Антін Нивинський не обмежується лише художньою вигадкою, він задіює документальний матеріал, насичує текст дійсними прізвищами, схрещує чимало знаменитих родоводів, особливо меценатських. Щоправда письменник підпорядковує усе домінантній містичній темі – темі вічності українства й оборони його вищими силами. Автор недаремно обирає центральним персонажем Івана Гонту, насамперед він робить це для збереження історичної пам'яті так, як і Т. Шевченко. Образ Івана Гонти та події, що з ним пов'язані, взаємодоповнювані, там, де Т. Шевченко ставить крапку, А. Нивинський починає свій сюжет. Таким чином йому вдалося погодити художню традицію й наукову достовірність.

Джерела:

1. Антонович В. Исследование о гайдамачестве / В. Антонович. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://izbornyk.org.ua/anton/ant18.htm>.
2. Антонович В. Уманській сотникъ Иванъ Гонта (1768 г.) / В. Антонович // Кіевская старина. – 1882. – № 11. – С. 250-276.
3. Винничук Ю. Потойбічне. Українська готична проза ХХ ст. / Ю. Винничук. – Л. : Піраміда, 2005. – 464 с.
4. Грабович Г. Шевченкові «Гайдамаки»: Поема і критика / Г. Грабович. – К. : Критика, 2013. – 360 с.
5. Дем'янчук Г. Рятуй нас, пресвята Софіє! / Г. Дем'янчук // Воскреслі для життя. – Рівне : Азалія, 1998. – С. 103-107.
6. Журба Г. Зорі світ заповідають. Повість / Г. Журба. – Рівне : Азалія, 2011. – 132 с.
7. Заремба Я. Передмова / Я. Заремба // Чекмановський А. Віки пливуть над Києвом / А. Нивинський. – Нью-Йорк : Наша Батьківщина, 1964. – 181 с.
8. Кутінова М. Дискурс містичного у повісті «Віки пливуть над Києвом» Антона Нивинського / М. Кутінова // Філологічні зошити. Літературознавство: зб. студ. наук. ст. Вип. II / ред. кол. Б. Кир'янчук [та ін.]. – Рівне : РДГУ, 2014. – С. 25-28.
9. Лазаревський А. Люди Старой Малороссии. Милорадовичи / А. Лазаревський // Кіевская старина. – 1882. – №3. – С. 479-498.
10. Нагорна І. Антін Нивинський та Галина Журба. Воскреслі імена [Електронний ресурс]. / І. Нагорна. – Режим доступу до видання: <http://slovoprosvity.org>.
11. Нивинський Антін. Віки пливуть над Києвом. Твори / Антін Нивинський. – Рівне : Азалія, 2012. – 168 с.
12. Петренко І. Єлизавета Милорадович (1832-1890) в українському суспільно-політичному русі / І. Петренко. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – 151 с.
13. Поліщук Я. Рівне: Мандрівка крізь віки: Нариси історії міста / Я. Поліщук. – Рівне : Азалія, 1998. – 194 с.
14. Радіонова Н. Громадсько-політична діяльність Антона Нивинського на Волині (1890-1945 рр.) [Електронний ресурс] / Н. Радіонова. – Режим доступу до видання: http://istvolyn.info/index.php?option=com_content&task=view&id=336.
15. Тхорук Р. «Усна історія» в тексті Шевченкових «Гайдамаків» та її літературознавча рецепція / Р. Тхорук. – Текст доповіді наданий автором.
16. Ханенки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/encycl/euui279.htm>.